

troude fiecare câte o lista de conduita pentru tóte persónele, ce compunu clerulu eparchialu, in care se se insemne in ordine cronologica tóte faptele prin care s'au destinsu, ori s'au compromisú óre-care persóna bisericésca. Modalitatea acést'a de-a tiené totdeuna in evidentia conduit'a fie-carui preotu, o aflamu si in alte biserici, o aflamu chiar in biseric'a ortodoxa a Romaniei. Si ca se-o adoptamu si noi este in interesulu administratiunei bisericesci. Pentru a lamuri inse mai bine cestiunea, estragemu din regulamentul pentru disciplin'a bisericésca, publicatu de S. sinodu alu bisericeii din Romania, urmatórele puncte:

„Administrati'a eparchiala va tiené lista de conduita, pentru tóte persónele, ce compunu clerulu eparchialu; ele se vor formá dupre scirile date intru acést'a de protoierei. (Art. 40)

„Persónele bisericesci, care prin devotamentu catra chiamarea lor, prin acte de caritate si-au dobanditu o deosebita reputatiune intre crestini, precum si la auctoritatea eparchiala, Episcopulu eparchiotu le gratifica cu veri unulu din rangurile bisericesci, spre recunoscintia si spre desteptarea emulatiunei in cleru. (Art. 43.)

„Spre a se pazi regul'a intru acést'a, afara de notiile din condic'a de conduita, protoiereulu respectivu raportéza Episcopulu despre faptele cu deosebire meritabile, ce ar fi sever-situ veri o persóna bisericésca. Când Episcopulu socotesce a gratificá meritele veri unei persóne din cleru, cere tóte informatiunile din actele, ce se pastreza in cancelarie despre meritele acelei persóne, dupre care apoi decide promovarea... (Art. 44.)

Scopulu listelor de conduita este asiadara: *a tiené in evidintia conduit'a si activitatea fiecarui preotu, pentru ca impartirea rangurilor si beneficielor se urmeze numai pe temeiulu meritelor si a vrednicíilor constatate.* Nimicu mai justu, nimicu mai ecuitabilu ca acést'a! Cáci daca in viati'a ordinara ómenii impartiescu recompensele si onorurile, mai multa dupre simpatiile personale, biseric'a trebuie se recompenseze, mai presusu de consideratiunile personale, meritulu si virtutea!

Prin introducerea listelor de conduita, negresitu, va fi inlaturata si dificultatea, ce intimpina consistoriele eparchiale la alegerile de protopresbiteru; deóra-ce, chiar dupre „statutulu organicu“ protopresbiterulu trebuie se fia „*barbatu aptu si bine meritatu pe terenulu bisericescu si scolaru.*“ Ér cà cineva intrunesce conditiunile de 8 clase gimnasiale, cursulu academicu sau universitaru, acestea privite in sine inca nu sunt merite, ci numai nisce avantaje, prin care preotulu se póte face meritabilu.

Cerifulu *)

Cugetári din filosof'a naturei de prof. P. Piposiu.

...../Wie entrücktst du, Anschauung
der herrlichen Welt!
Wie erhaben bist du, Gott Schöpfer!
(Klopstock. 52 oda „der Tod.“)

Priviti in nópte serina stelele, cari se aprindu pe firmamentul melancolicu a cerifului; in tacerea solemnă a noptii se va desceptá in sinulu vostru unu doru misteriosu de a sci: ce se intempla in acele regiuni indepartate a ceriurilor? Spiritulu liberandu-se din catenele vietiei cotidiane va sburá pe aripele fantasiei catra ceriu si va intrebá: ce suntu acele schintei lucitóre, cum s'au formatu si din ce materii constau, dupa cari legi se misca pe càile lor milenare, si óre nu locutescu pe acolo fiintie, cari sciu iubi si uri, sciu lacrimá si a se veseli, chiar asia ca si noi, muritorii de pre pamentu; au póte cà dóra din sinulu fiintieloru ceresci este eschisu egoismulu si ele gusta darurile fericirei si armoniei depline?

Spiritulu neliniscitu a omului s'a nisuitu si nisuesce neincetatu a aflá cheile acestoru enigme; cu ajutorulu telescopulu a penetratu prin regiunile departate a cerifului si au urmaritu miscarea stelelor; au prinsu in spectroscopu radiele luminei lor, si a vorbitu cu ele despre tainele universului; telescopulu si analis'a spectrala suntu cheile enigmelor ceresci, ele ne-au descoperitu fapte mari, cari ne invatia a admirá si a cunósce cum se cuvine pe creatorulu nemarginitu — fapte cari ne aréta, cà cine suntu si unde locuimu, ce rang si positiune ocupamu intre numeroúele faptau a creatorulu; adevurari cari au trasu in tierina superb'i'a pigmeului pamentescu, ca se póta luci cu deplina splendóre intieptiunea acelei fiintie mari, a carei mana puternica sfarma si creaza lumile! Óre ce este bolt'a cerésca, de pe care ne suride auror'a, ne stralucesce splendidulu sóre? ce este firmamentul, care adeseori e posomoritu, acoperindusi fati'a cu velu de nuori; ér altadata se indigna si-si manifestéza mani'a in tunetu si fulgere, ce este acestu teatru impositu a forceloru naturei?

Se nu cugete nime, cumca cerifulu este unu cortu intinsu asupra pamentulu, o boltitura solida, carea acopere pamentulu si ne ascunde pe noi, muritorii si faptele nóstre cele mari comise din vanitate si egoismu! Aceea bolta azuria este numai unu jocu opticu a atmosferei nóstre, care reflecta cu deosebire razele azure din lumin'a sórelui.

Cerifulu e unu spatiu fara margini, in care suntu resfirate nisce globuri colosali, totu ata-

*) Conferintia publica tienuta in sala mare a institutulu teologicu-pedagogicu din Aradu, la 21 Ianuaru 1882.

tea lumi, pe cari noi le numim stele si cari plutescu in desiertulu imensu asia departe una de alta, încât despre distanți'a lor reciproca idea chiara nu-si pôte formá nici verv'a fantasiei poetice! Se amintiescu numai unu exemplu: cunósce fia cine aceea constelatiune, care in limb'a poporului se numesce „calea lui Traianu“; ea este asia departe încât razele luminei ajungu la noi de acolo numai in 2000 de ani, lumin'a care sosese astadi pe pamentu a pornitu de acolo inainte de nascerea mantuatoriului cu o celeritate de 42000 mile la secunda; pentru aceea si nemuritoriulu Schiller, admirandu dimensiunile infinite a le universului se exprima astfel: „Wander steh still vor dir Unendlichkeit und hinter dir auch“! . . . (Peregrinule nu cautá marginile ceriului, pentruçà inaintea ta si dupa tine e spatiulu infinitu). Pamentulu nostru inca e unu corpu cerescu, o stea intre celelalte stele, in asemanare cu alte corpuri ceresci e micu, e pigmeu, ér facia de universu „este mai nensemnatu, decât unu firu de tierina in desiertulu Sahara“!

Mintea omenesca de multu si-a pusu intrebarea: óre cum s'a ziditu universulu? si a scrutinat neintreruptu para ce au ajunsu la o resolvire indestulitóre. — Precum intre fiintiele organice si in lumea morala iubirea este acelu sentimentu puternicu, care produce viétia, fericire si armonia, astfelu a ziditu creatoriulu si zidesce nentreruptu oper'a sublima a universului, prin amorulu séu atractiunea imprumutata a atomiloru. Acelui spiritu mare i-a fostu de ajunsu simpati'a séu gravitatiunea atómelor, i-a fostu de ajunsu ó singura fortia, spre a însuffá miscarea si viétia in caosulu mortu a materiiloru!

La inceputu plutea izolata in spatiu o massa de calitatea negurei, o substantia gazósa fara nici o forma — noi o numim negura cosmica — unu conglomeratu caoticu a celor 65 elemente chemice. Chaosulu este inceputulu universului si ce mirare! acestu adevéru sciintificu consuna pe de plinu cu traditiunile vechi si cu fasmemele poetiloru. Cosmogoni'a tuturoru popóreloru antice se incepe de comunu cu „rudis indigestaque moles“ cu chaosulu si intunericulu, pe cum dice despre sine si Mephisto — in Faust:

„Ioh bin ein Theil des Theils, der Anfangs alles war,
Ein Theil der Finsterniss, die sich das Licht gebar
Das stolze Licht, das nun der Mutter Nacht.
Den alten Rang, den Raum, ihr streitig macht!“

(Eu sum o parte din partea care la inceputu erá totulu, o parte din intunerecu din care s'a nascutu lumin'a, falnica lumina din aintea careia a trebuitu se péra intunereculu). Acestu chaosu, asceptá numai impulsu esternu spre a produce corpuri ceresci, pentruçà pórtá in sinulu seu tóte

materiile, din cari s'au formatu sórele si planetele lui intre cari se numera si pamentulu.

Deodata numai, in urm'a unei atractiuni esterne, chaosulu a inceputu se se inverta pe langa ossi'a sa, si invertinduse repede, forti'a centrifugala au aruncatu din a sa massa bucati, bucatile aruncate din mass'a negurósa circulau pe langa tulpina séu mama lor comuna, pentruçà iubirea, adeca atractiunea ei le tienea in giurulu seu, dar se invertea fiecare si pe langa ossi'a sa propria. Astfelu s'au formatu planetii séu acele corpuri ceresci, cari circuléza in giurulu sórelui. La inceputu ele erau corpuri gazóse, mai tardiu s'au condensatu, devenindu fluide invapaiate si in urma recinduse au capatatu o crusta solida. Sub crust'a pamentului si astadi ferbu materii invapaiate, precum arata eruptiunile vulcanice, do vada, cumca pamentulu a fostu odata fluidu invapaiatu.

Planetele nu posedu lumina proprie, ci o imprumuta dela sórele lor, apoi o reflecta pre pamentu, si astfelu le potemu zari pre bolt'a serina a ceriului, ele nu suntu totu deun'a in aceeași departare de sóre, acést'a este caus'a anutimpuriloru.

Sórele guvernéza miscarea planetelor, prin firele nevedite ale atractiunei, elu e isvorulu luminei, caldurei si a vietiei peste totu; lemnulu care incaldiesce chili'a nóstra, carbunele care misca carulu de focu, suntu productele radielor lui binefacatóre; elu misca venturile, pórtá norii si grigesce flórea plapanda! Sórele incaldiesce atmosfer'a, paturile incaldite se ridica susu, si in loculu lor curge o massa de aeru rece din tóte laturile: asia se nasce ventulu. Mai departe caldur'a sórelui striforma in aburi ap'a riuriloru si a mariloru, aburile se inaltia si forméza nori, cari in forma de plóie séu néua érasu cadu pe pamentu; apoi in urma nutrementulu nostru inca avemu de alu multiami sórelui, pentruca sub influinti'a razelor lui (violete) se preparéza in plante acele substantie, cari ne tindu pana de tóte dilele. Cu totii suntemu fii sórelui asia dar intru nimicu nu stamu mai josu, decât puterniculu imperatu a chineziloru, care crede, cumca numai elu singuru este „fiulu ceriului“! . . .

In tóte si pretotindenea se manifesta forci'a acelu discu splendidu a ceriului, dela rón'a zoriloru si sióptele zefirului pana la orcanulu furiosu, care sbiciue undele marei. — Si acum se incordamu fantasi'a nóstra, spre a ne formá o intipuire despre departarea puternicului sóre, se zidim in imaginatiunea nóstra o punte colosala intre sóre si pamentu, si se tritemu de aici unu trenu acceleratu, care percurge unu kilometru pe minutu, acestu trenu numai in 266 ani ar sosí la regele luminei, numai a 7-tea gene-

ratione ar agiunge acolo, si reintornanduse indata numai a 14-lea ne ar poté enará nou-tatile vediute de stramosii sei! — Inse acesti calatori abia si-ar ajunge tient'a, càci cu multu mai nainte de a sosi ar pati-o mai amaru decât Icaru, din mithologi'a antica, fiindu cà totu ce se apropie de mass'a ferbinte a sórelui la momentu se disólva straformanduse in aburu invapaiatu; acolo domuesce o caldura de 10 milióné graduri, pre cum a constatu celebrulu Sechi. — Sórele e de 350000 ori mai greu decât pamentulu. In urma se asemenamu unu singuru graantiu de bucate cu o gramada de $1\frac{1}{2}$ hectol. si vom avé o icóna arossimativa despre marimea sórelui facia de pamentu.

Sórele impreuna cu planetele sale forméza unu sistemu planetaru; astfeliu de sisteme planetare suntu in universu nenumerate: potemu dice, cumca fia care stea ficca (stea care nu-si schimba positiunea) este sórele unui sistemu planetaru, care s'a nascutu asia pe cum istorisiramu mai susu. In fia care sistemu planetaru atractiunea séu simpatia atomiloru este sufletulu miscarei si a desvoltarei peste totu; atractiunea condesséza substanti'a negurósa, mân'a ei creatóre fremanta din negur'a cosmica sóre si planete, prin condessarea materieloru se nasce apoi lumina si caldura, isvórele ultime a vietii organice! Nunumai pamentulu este favoritu de sórele nostru, si celelalte planete se impartasiescu de binefacerile lui, in giurulu lui nemijlocitu se inverte fiulu celu mai micu, cu numele Mercuru. Dupa acest'a urméza splendid'a Venere séu Lucéferulu. Elu resare mai de timpuriu dintre tóte stelele, ne saluta indata dupa apunerea sórelui. Alu treilea e pamentulu, apoi planetulu Marte si dupa elu urméza Iupiter, Saturn, Uran si Neptun, cari tóte suntu cu multu mai mari decât pamentulu. — Dupa ce a esitu omulu din sirulu animaleloru si a inceputu se vibreze in creerii lui schitea divina, plinu de curiositate si-a indreptatu ochii spre ceriu si s'a intrebatu: óre ce suntu acele puncte schinteitóre acolo in naltime? Dar vederea lui e debila, e scurta, n'a potutu se-i dé nici unu respunsu multiamitoru, a abdisu dar deocamdata si au inceputu se admire si se adóre stelele, dar curiositatea aceea l'a insotitu si l'a neliniscitu in tóte luptele sale pentru progresu si cultura, si in urma a pusu in man'a lui telescopulu, aceea arma cu ajutoriulu careia a pasitu mintea preste pragulu taineloru ceresci!

Ce n'a potutu se véda ochiulu simplu, au vediutu ochinlu armatu; au vediutu lucruri, cari l'au pusu in uimire, au recunoscutu cât de nemarginitu e universulu, si apoi ce pigmeu debilu este omulu muritoriu!

Prin telescopu au zaritu lumi nóue, a ve-

diutu pe luna, care este fic'a pamentului, de 50 ori mai mica decâtu pamentulu, si se inverte in giurulu acestuia in o departare de 50,000 mile geogr. a vediutu câmpii si vulcane, vâi si munti, a caroru verfuri suntu acoperite cu néua totdeauna.

Planetulu Marte posede continentu si mare; in tóta primavér'a lui se topesce néua de pe munti si curge pe câmpii, ca se le fructifice. Pe lucéferu inca s'au vediutu munti si vâi, printre cari siuera venturile atmosferei sale, acolo inca este iérna si véra, suntu dile si nopti, chiar asia ca si pre pamentu In urma pe Iupiter s'a observatu, cumca are atmosfera in care adeseori e negura, si acést'a respandeste recóre si umbra preste câmpiile lui estinse. — Suprafaci'a altoru corpuri ceresti sémana multu cu pamentulu nostru, si acolo suride primavér'a si preséra câmpiile cu flori, pre cari le vestediesce trigulu si apoi le copere velulu de néua a iernei; culmile muutiloru si acolo suntu carunte de o néua vecinica, si acolo murgesce sér'a si se revérta zorile. — Stele lucitóre! pótese, cumca suprafaci'a vóstra se fia cu totulul desiérta si nelocuita, si numai stancile sterile si nepasatóre privescu in eterna tacere una catra alta, si nicari urma de viétia, nici o miscare, nici unu simtiementu si nici o fiintia, care se se bucuere de placerile primavarei, se admire frum-séti'a naturei si se se inchine creatoriului? Ah! Acést'a nu incape cu intieptiunea si bunatatea tatalui cerescu!

Unde telescopulu ne a denegatu servitiulu, ne a venitu intru ajutoriu analis'a spectrala, aceea inventiune a sciintiei moderne, care a produsu o legatura si cunoscintia mai sincera intre ceriu si pamentu, acelu metodu sciintificu, care din calitatea luminei ne scie spune, cumca din ce materii este compusu corpulu, dela care a venitu lumin'a; fia care elementu absórbe o colóre anumita, asia încât lipsindu acésta colóre, scimu cu tóta securitatea, cumca prin ce meterii a trecutu lumin'a alba. Radiele luminei suntu asiadara acele fire telegrafice, cari ne au adusu scire, ne-a desco-peritu, cumca din ce elemente suntu compuse corpurile ceresti! Dorimu, ca in venitoriulu apropiatu radiele luminei se devina sirmele telegrafice, ele se duca ideile si simtiemintele nóstre pana la locitorii steleloru, si éra ele se ne aduca respunsu, si se puna apoi in comunicatiune viua locitorii numeróseloru lumi, cari planéza in regiunile fara margini a universului!

„Ce bucurie nespusa, ce fericire ne acceptata ar fi aceea, déca am potea zari urmele unor fiintie vietniitóre pe luna, care este stéu'a cea mai apropiata de noi; ce miracolu sublimu ar fi — dice Flamarionu déca omulu venitoriului va

desemnă cu lumin'a electrica unele figuri, prin cari si-va comunică ideile cu locuitorii altoru lumi. Cu unu astfelu de evenimentu nu s'ar poté asemená nici unulu din istori'a culturala a némului omenescu!¹⁴. — Sciinti'a venitoriului va descoperi miracole neascptate!

(Va urmă.)

Observari critice

de Trifon Militariu, capelanulu bisericeii gr. or romane în Satulu nou, asupra opului compus de euosulu pariate ierodiacon Simeon Popescu si intitulatu „Pnevma in Nicceno-Constantinopolitanum.”

(Continuare.)

Asiadara precisatu fiindu întielesulu unei parti a pasagiului din cestiune, se esaminamu si celelalte parti de cuprinsu, pre cari le-amu depusu in cele 6 puncte. Isusu intra în Sinagoga, i se da se secetésca cartea prorocului Ieremia, si Isusu dupa ce ceteste in audiulu tuturoru cap 61 v 1 si 2 inchide cartea si dice (Luca cap 4 v 21): Proroci'a acést'a s'a implinitu astadi in urechile vóstre. Acum se nasce întrebarea, cáre parte a prorociei s'a implinitu acum in Sinagoga, in momentul candu a începutu Iisusu a cuventá? Proroci'a acést'a predice mai multe lucruri, ea contine mai multe întemplari predise, deci carea din acestea s'au implinitu acum? Partea prima a predicerei amu vedíutu cá s'a implinitu la botezulu lui Iisusu, cáci atunci s'a pogorítu, a venítu Duchulu lui Ddiu in chipu de porumbu asupra lui Iisusu. Proroculu inse dice mai departe: „a binevesti seraciloru m'a trimisu, a vindecá pre cei zdrobiti cu inim'a.” „a propovedui robiloru iertare, si orbiloru vedere.”

E prea naturalu cá Christosu n'a tientiutu la cele implinite deja, cand dice cá acum in presentu, in timpulu candu a cetítu si invetiatu s'a implinitu scriptur'a acést'a. Christosu dupa ce a cetítu, a invetiatu, cáci vedemu diu versulu 22, cá ei se mirá de invetiatur'a cea frumósa a lui Iisusu, ínse sciíndulu de fiulu lui Iosifu si neintielegandu prorociile nu sunt deplinu convinsi, nu le vine se créda pre Iisusu de Mesia, pentruce le si dice Christosu in versu 24, cá nici unu prorocu nu e primitu in patri'a sa, ba Jidovii s'au întarítau in fine asia de tare asupra lui Iisusu, încatu erau decisi se-lu omóra (v. 28 si 29 cap 4.) Christosu le spune Jidoviloru: acel'a, carele e tramisu se binevestésca seraciloru etc, etc, éta eu sunt, sunt tramisu si éta cá am sositu ca se implinescu lucrurile acelea, pentru care sunt tramisu, ca se facu cele ce dice proroculu in loculu celu ce vi l'am cetítu. Christosu nu face alusiune la Duchulu Domnului, si nu dice cá acum a venítu duchulu Domnului preste mine, cáci acést'a au venítu asupra sa cu ocaíunea botezului; éra acum s'au implinitu celelalte dise de prorocu, cáci éta cá îi invatia, saraciloru le propoveduesce si peccatosiloru e gata se le ierte peccatele. Ca se fiu mai bine întielesu citezu aici invetiatur'a dogmaticiei ortodoxe despre feluritele chemari a lui Isusu, carele desi e unulu, cáci numai unu Mesia au fostu promis si tramisu, dar totusi acestu Mesia sosíndu pre pamentu a avutu 3 chiamari. Asia vorbesece logmatic'a ortodoxa despre Christosu si despre chiamarea lui Mesiana:

„Despre întreit'a diregatorie a lui Isusu. Diregatori'a lui Isusu e întreita: 1. Invetiatorésca séu profetica; 2. Archierésca séu preotiésca; 3. Imperatésca.

Diregatori'a acést'a întreita au avutu in testamentulu vechiu: Profeti, Archierei si Imperatii. Diregatori'a acést'a întreita se vede si din propriulu nume, ce se da esclusivu lui, adeca din numele Mesia séu Christosu adeca „Unsulu.”

Deci pogorirea si odichnirea duchului e una, ér chiamarea séu diregatori'a întreita a lui Isusu e alta. Avemu dar de lucru cu 2 obiecte separete de prorocii, cari se tractéza in cap 61 v 1 si 2 din Isaia.

Precum ne incredíntiéza pasagiulu din cestiune, apoi Christosu a vorbitu despre tramiterea sa Mesiana, si specialu despre chiamarea sa invetiatorésca séu profetica (v. 24). In fine chiar de s'ar fi provocatu Christosu si la imprejurarea aceea cá Duchulu Dlu e cu elu; asia ceva inca nu póte schimbá intru nimicu întielesulu terminului pnevma. In casulu acést'a citarea prorociei n'ar ínsamnă alta decát: proroci'a acést'a s'a implinitu acum, cáci deja la botezulu meu s'a pogorítu, a venítu Duchulu Dlu asupra mea, si éta cá am sositu, ca se inveti si se binevestescu seraciloru si celoru zdrobiti cu inim'a. Intielesulu terminului pnevma n'are se fie detiermuru prin motivulu provocarei lui Isusu la Isaia si prin intentiunile lui Isusu in casulu de fatia, ci prin celelalte prorocii din Isaia in cari inca ocara terminulu pnevma si in fine prin descrierea botezului ce ni o dau S. Evangelisti la locurile respective, unde e vorba de pogorirea duchului asupra lui Isusu.

Daca o prorocie prevesteste mai multe lucruri ce au sé se întemple mai tardiu, apoi nu ne provocamu totdeuna avendu una si aceeași înainte ochiloru, ci odata reflectamu la unulu si altadata la altu lucru predisu in profeti'a aceea. La care din aceste a reflectatu celu ce se provóca, acést'a o putemu cunóscé din caus'a séu motivulu carele a avutu de urmăre provocarea si din alte imprejurari diferite. Acum provocandune noi inadinsu si invederatu numai la unu lucru prevestitu si cuprinsu in proroci'a respectiva, n'avemu necesitatea ca cu întielesulu obiectului reflectatu se ne fortiamu a esplicá tóte prorociile cuprinse in pasagiulu respectivu. In modulu acést'a cademu fórté usioru in erori, si tóte argumentele nu sunt alta decát sofisme mai multu séu mai putinu plausibile. In positiunea acést'a se afla si Dlu autoru. Tecstulu din cestiune cuprinde obiecte diferite, pentru aceea se póte si tractá la diferite locuri.

Se recere ínse precautiune la aflarea locului acomodatú unde se póte si trebue se fie tractatu unulu séu altulu din lucrurile prevestite, cari se afla in unulu si aeelasi tecstu in cartile Prorociloru. Dlu autoru ínse n'a fost cu precautiune recerutu in casulu de fatia, ca si la Nr. 2 ad c) Mat. 12, 18: Eu voi pune to pnevma moc (Isaia 42, 1) preste densulu; unde inca esplicá Duchulu lui Ddiu cu: daru putere. Terminulu pnevma in ambele casuri, n'are se fie tractatu si comentatu in locurile acele, unde le citéza S. Evangelisti (Luc'a cap. 4 v. 18 si Matei ca. 12 v. 18), deorece S. Evangelisti séu mai bine dísu Christosu nu reflectéza specialu la pnevma, ci la celelalte parti din respectivelor Prorocii (Isaia cap. 1 si cap. 42 v. 1—3). Din caus'a acést'a e si fortiata tóta argumentatiunea Dlu autoru la punctulu alu 5 Luc'a cap. 4 v. 18. Pentru aceea si unele din dove-

dile aduse de Dlu autoru, de si in sine bune si adeverate, n'au locu in casulu de fatia si nu dovedescu nimiecu.

Controvers'a acést'a credu cá e destulu de lamurita, si intielesulu terminului pnevma evidentu constatându cá nu póte insemná daru si putere, ci numai pre S. Duchu ca persóna.

Dovedile aduse de mine nu numai cá compróba opiniunea mea, ci mai dovedescu inca si falsitatea opiniunei si a marturiilor invocate de Dlu autoru. Controvers'a deci ar fi deslegata. Conformu procedurii acceptate de mine si aplicata pana aici inse nu potu trece mai departe, nu potu ignorá cu totul argumentele Dlui autoru.

Am reprodustu deja la inceputu comentariulu Dlui autoru la pt. 5 Luc'a cap. 4 v. 18., si acum me voiu provocá simplu la cele ce dice Dlu autoru.

(Va urmă.)

D i v e r s e.

* **Catra on. publicu!** Parintele asesoru referinte in senatulu bisericescu alu consistoriului nostru din Arad, Dlu *Augustin Hamsea*, fiind prea multu ocupatu cu afacerile din sfer'a administratiunei diecesane, redigerea jurnalului „Biserica si Scol'a” cu numerulu de fatia trece sub conducerea si responsabilitatea subsemnatului.

* **Hirotoniri.** *Zacharie Popoviciu*, teol. abs. s'a hirotonitu de preotu pentru parochia F. Osorheiu si filial'a Fughiu, protopbiteratul Oradi-mari. *Alexandru Bozganu*, teol. abs. s'a hirotonitu intru preotu pentru parochia Iarmata, prot. Siriei (Vilagosiu).

* **Cestiunea libertatii consciintei si casatori'a civila in dieta.** In siedinti'a din 13 a l. e. s'an inceputu desbaterile in dieta asupra bugetului pentru cultu si instructiunea publica pe exercitiulu anului 1882. Cu acésta ocaziune doi deputati din stang'a estrema au prezentatu done proiecte de resolutiune, *Irányi D.* pentru *libertatea religioasa*, ér *Lükö G.* pentru introducerea *casatoriei civile obligatores*. Cu privire la cestiunile acestea ministrulu Trefort s'au declarat intr'unu discursu energicu, dicând intr'altel: „Admitu cá sunt ómeni, cari potu fi fara religiune. Daca acestia ar remané statornici in dispositiunea lor, bine ar fi, dar vinu momente cand ei cérca religiunea. Si óre primescu ei atunci vre-o confesiune intielépta? Nu, ci se lasa dominati de celea mai nebune superstitiuni. Pentru lumea morala este mai bine daca cineva apartiene la ór-care religiune positiva, israelita, catholica ori protestanta, decâtu se remana shaker. S'a disu cá ómeni de inalta cultura si filosofi chiar au fost fara religiune. Admitu, numai institutiunile omenesci nu se creaza pentru filosofi si ómeni de inalta cultura si moralitate, ci pentru popóra. Nu putem noi creá confesiune pentru ómenii de o cultura alésa, ci pentru cei mai putienu cultivati.” Ér cu privire la casatori'a civila ministrulu declara cá acésta cestiune inca nu e destulu de matura. „Sunt ómeni, dice ministrulu, cari nu vreau casatori'a civila, si nu vreau nici unu felu de casatorie, ci vreau a trai in concubinatu.” Si asia diet'a a respinsu ambele proiecte.

* **Facultatea de teologie din Bucuresci.** Dupa cum aflamu in jurnale, numerulu studentiloru si auditoriloru regulati la facultatea de teologie este de 50, dintre cari 43 studenti si 7 auditori. Dupa studiile facute studentii si auditorii facultatei de teologie se impartu

in modulu urmatoru: 1 licentiatu in litere, 2 cari au urmatu cursurile facultatiei de litere, 1 bacalauriatu, 27 absolventi a 7 clase seminariale, 10 absolventi a 6 clase seminariale, 1 absolventu alu cursuriloru liceale, 1 absolventu alu scólei secundare armene si 7 auditori, cari au trecut 4 clase seminariale. Pe lángra acestia mai frecuentéza vre-o 15 preoti si laici cursurile numai ca auditori benevoli, cari nu s'au in scrisu ca studenti sau auditori regulati ai facultatei de teologie. Dupa starea sociala studentii si auditorii regulati ai facultatei se impartu in chipulu urmatoru: 20 laici 17 preoti si 13 diaconi.

* **Unde traesce omulu mai multu?** Statistic'a póte respunde la acésta intrebare, cá durat'a vietiei individuale in Grecia ajunge la gradulu celu mai remarcabilu. In Atena au muritu in anulu 1876 siapte persóne in etate de 80 si 112 ani. Mediculu siefa alu armatei grece a avutu ocazia, in restimpulu de la Februarie pana in Octomvrie 1878, se inregistreze noua casuri de mórte, din cari dóua persóne au fost in etate de 75 ani, ér cealalte fusesera de 80, 85, 95, 110, 112 si 120 de ani. Acestu medicu a tratatu pe unu preotu, nascutu la 1758, sfintitu la 1797, care apoi a fostu pastoru sufletescu intr'o comuna in timp de 81 ani. Elu n'a fost bolnavu in viati'a lui si lucrá la campu inca in etate de 120 ani. Soti'a admiralului grecu Mianlis, cunoscutu din resboiulu pentru libertate, care i-a fost alu treilea barbatu, a muritu in etate de 96 ani. In Payos a muritu Regina Argyra de 110 ani, ea si-a pastratu sanatatea pana la finele vietiei sale. Acelasi medicu naréza despre o calugaritia din comun'a Acrata, la tiermulu Ahaei, Macacia Kanelopolu, in etate de 102 ani, care vizitá in fiecare di biserica si si cultivá gradin'a. S'a constatat prin date statistice, cá in totu orientulu ómenii ajungu la o etate mai inaintata, de cât in cele mai multe tieri europene.

* **Leon XIII si ovreiuu de la bursa.** Intr'una din dilele trecute s'a serbatu la Roma in biserica *Sant Andrea delle Frate* aniversarea a 40-a a minunatei convertiri a unui ovreiu de la bursa. La 1842 venise din Paris la Roma speculantulu Tobias Ratisbonne, spre a vedé minunile orasiului si a petrece carnevalulu aci. La 20 Ianuarie a vizitatu si numit'a biserica si apropiindu-se de altaru, vediu pe maica Domnului, impresurata de lumina, care i dise: „Tobias, fiulu meu, intra in biserica romano-catholica.” Un-spre dice dile mai tardiu Tobias fu botezatu in acea biserica, primindu numele de Alfonso Maria. In memori'a acestui miracolu in acea di se expune icon'a Maicei Domnului, ca sa se inchine lumea. Asia s'a facutu si anulu acesta. S'a tinutu unu Te-Deum solemn. Dupa amédi cardinalulu Howard a tinutu o cuventare. — Alfonso Maria Ratisbonne, cu care s'a intimplatu minunea, traesce asta-di ca misionaru si preotu la Ierusalimu.

* **Curtea rusésca.** In ministerulu Curtei din Petersburg s'au facutu mai multe reforme. Maresialulu Curtiei a primitu atributiuni mai mari; lui este subordonatu intendentulu si oficiulu venatoriloru Curtiei. Se voru imputiná si functionarii Curtiei. La 1 Ianuarie a. e. Curtea avea unu camerieru siefu, 5 intendenti siefi si 1 venatoru siefu; apoi 31 sub-intendenti, 14 ecurieri, 3 venatori: ca locotiitoru: 12 intenoenti, 21 ecurieri, 9 venatori, apoi directorulu teatreloru imperiale, 13 magistri de ceremonii, 9 ai acestora 223 camerieri si 320 sub camerieri. Intre acesti 765 domni, multi pórtá nume necunoscute si

multi nu suntu in stare se-si procure uniforme cele scumpe. De aceea imperatorul a ordonat se i se mai propue candidati pentru functiile Curtiei, căci densulu 'si va alege persoanele la trebuintia. (Res.)

* **Papa si politi'a.** „Capitale,” din Rom'a naraze urmatorele: „Intr'o di sér'a o trasura inchisa paraseste Vaticanulu si trece fórte inte prin orasiu. Carnindu intr'o strada laterala trasur'a dete peste o femeie betrana si trecendu peste ea, o vatamá destalu de greu. Vizitiulu voi se plece repede, dar politi'a ilu opri. Elu se rugà se fie lasatu in pace, deórece trasur'a este a nuora persóne fórte distinse din Vaticanu si raspunderea pentru cele intemperate o ie bucurosu asupra sa. Dar politi'a nu ascultá, ci aduse unu felinaru, deschise usi'a trasurei spe a vedea cine e in trasura. Trei betrani din trasura, toti monseniori, isi ridicara gulerile mantaleloru si refuzara a da vre unu respunsu. Potiti'a n'avu ce face decât conduse trasur'a la Vaticanu, unde unu functionaru recunoscu că trasur'a este a Papei. Politi'a sustine cu sigurantia, că unulu din cei trei monseniori a fostu Papa Leo XIII. si deci n'a indreznitu se cercezeze mai de aprópe.

* **Intrebare.** Archeologii nostri literari au scosu din graiulu poporului poesiele lui poporale, ce nu se-afiau scrise, si au gasitu, că intru adeveru erau pline de simtiminte delicate si sublime. Altii au scosu datinele pastrate inca de pe tempulu antecrestinu si au constatatatu o civilizatiune antica si o putere straordinara de conservatizmu inredacinata in poporulu nostru. Totu acestu soi de invetiati au culesu descantecele mediceloru nóstre poporale, numite reu vragitorie, si s'a constatatatu, cumca cuvintele descantecului erau numai o forma, de carea se legá si prin carea se pastrá si se aplicá medicin'a, ce este atât de simpla, atât de eficace adese ori si atât de eftina totu de odata, in cât si cei mai renumiti homeopati si eruditi medicinisti de totu felinlu trebuie s'e se inchine inaintea ei. Filosofii au culesu si enlegu proverbiile poporale si admira capacitatea filosofica a poporului. Popórale civilizate au admiratu motivele tieseturiloru, si impistritureloru preumum si practic'a croiului vesminteloru poporului nostru, si le-au imitatatu in fabricatele loru. Tóte acestea dovedescu o capacitate superióra la poporulu romanescu si o civilizatiune neglesa la densulu totu de o data. Este necontestabilu, că scól'a are si trebuie s'e-i vina intru ajutoriu. Inse candu indemni pre Romanu s'e-si dea prunculu la scól'a lui din satu, pentru ce óre raspunde densulu cu atât'a flegma convingatória: „Ba; că nu voiu se-lu facu nici popa, nici dascalu nici domnu? (S.)

* **Tiránii domnesci.** Unu corespondente alu „Observatoriului” relatéza urmatorele tiránii si bestialitati comise de autoritatile administrative politice contra locuitoriloru din comun'a Zlagna in Transilvania: In 16 Ianuariu a sositu in comun'a Zlagna executorulu A. J. si a inceputu a esecua pe ómenii cu contributiunea restanta. Judele comunei i-a disu că daca aduna zalógele, in 17 se incépa cu adunatul de pe la romani; căci in 18 nu póte, fiindu diu'a botezului, si nu-i consultu a turburá pe poporu in acelea dile sante; dara executorulu n'a voit se audia si a inceputu din contra, a zalogi in diu'a botezului, nu la sasi cum dedese ordinu judele ci la romani. Romanii nefiindu pe acasa, deórece acolo au datina, de in diu'a botezului dupa seversirea celoru sante se aduna din vecinatati si-si petrócu; executorulu cu tóta asistin-

ti'a lui n'au cantatu pe ómeni pe acasa, ci acolo unde si-petreceau, chiamandu afara pe ficcare din cei datori si amerintiandu, că de nu voru plati, ii va escortá cu gendarmi la Agnit'a. Intre acestia a fostu si unulu Malau Moise, pe care lu-silea se mérga cu ei se le dea zalogu, pentru darea restanta de 8 fl. 13 $\frac{1}{2}$ cri, dupa cum arata tabel'a B pantru dare pagin'a 177 pe anulu 1881 — omulu s'a scusatu cu tóta blandeti'a, că elu nu cunoşce se fia datoriu nici unu cruceriu, si-i róga se-i dea a di pace, si daca nu voru crede că elu nu e datoriu, se faca bine se intrebe pe parintele Nicolau Gavrea parochulu de acolo despre starea lucrului. Esecutorulu cu gendarmii si cu juratii plini bine de viuu, n'au voit se audia, ci au inceputu a inboldi pe bietulu nevinovatu romanu cu patulu puscei. Viediendu acésta ginerele lui, unu Hocea Ioanu soldatu rezervistu, au alergatu spre ase informá despre acestu scandalu. Elu intrebá, pentru-ee maltratéza pe socrulu seu? si le dise: fiti buni si-lu cautati acasa, nu aci la petrecere, nici chiar adi, in o serbatóre mare. Unulu dintre gendarmii i dise: Iti aretu eu serbatóre si bobotéza, si tragendu-i o palma respectivului, carele si soldatu fiindu, si voindu a se apará, a pusu man'a pe pusca si l'a rogatu se aiba patientia. Atunci alu doile gendarmu l'a puscatu prin man'a drépta, si prin stang'a l'a strapunsu cu sabi'a. Pana s'a petrócutu acestea, dintre romani n'a alergatu nime, afara de tatalu seu Hocea Stefanu, femeia Paraschiv'a si unu veru alu seu, Hocea Nicolau. Paraschiv'a mam'a lui Hocea Ioanu vediendu ca din foculu puscei la man'a puscata i-arde camasi'a, si sarindu se o stinga. unu gendarmu a lovit'o greu in capu; éra lui Stefanu, tatalu lui, carele a disu atata numai: „mi-ati mancatu feciorulu,” i-a retediatu unu degetu de totu. Pe Malau Moise lau taiatu cu sabi'a de asupra templeloru; pe unu unchia alu lui Hocea Ioanu, Hocea Nicolau, pentrucă a disu numai atât'u: Ce ati facutu domniloru? l'an strapunsu cu baionet'a in peptu, ranindulu de mórte.

* **Intêmplarile dilei.** Provinciile ocupate inainte cu 3 ani, Bosnia si Hertiegovina sunt rescutate, Caus'a acestei resculari se dice a fi legea militara, ce este vorba a-se introduce la primavéra in provinciile ocupate. „Cereti dela noi indoite contributiuni, dar nu cereti contributiuni de sange” dice turculu si cu elu serbii, cari sub dominatiunea turcésca erau scutiti de servitiulu militaru. Guvernulu pentru a nabusi din vreme rescóla au mobilisatu mai multe regimente din armata si ia cheltuelile de resboia au votatu 8 millióne fl. Dar pana acum, pe langa tóte staruintiele, inca n'a isbutitu a infráná pe cei rescutati, ba, dupa scirile ce aducu jurnalele din tiara rescóla se estinde totu mai tare, si revoltantii sunt ajutati moralicesce si materialicesce de catra popórele slave vecine si mai cu séma de catra comitetele rusesce, care si-au intinsu agitatiunile si intre poporele slave din launtrulu imperiului nostru. Mai de unadi a fost prinsu si arestatu in Lembergu ruteanulu Dobransky, consiliaru auheu, la care s'au gasitu mai multe scrisori compromitátore, din care se vede că acestu apostolu alu panslavismului a lucratu cu bani muscalesci pentru a rescula pe Rutenii din Galiti'a. In fati'a acestoru evenimente tóte puterile europene se pregatescu, lucréza diu'a si nóptea, organizandu si perfectionând armatele lor, pentru eventual'a isbucnire a unui resboiu european, de care Ddiu se ne ferésca!

* **Apelu catra membrii onorari, fundatori, emeritati si ordinari a societati „Romania-Juna“!** In presera dilei de Pasti din anulu 1881. societatea academica „Romania Juna“ a implinitu alu diecelea anu alu esitintii sale. Societatea a serbatu iubileulu seu de unu deceniu prin o siedintia festiva, si ca o dulce amintire a acestei dile insemnate a decis, a se introduce unu albumu, care se cuprinda portretele tuturor membriloru din deceniulu espiratu: onorari, fundatori, emeritati si ordinari. „Romania Juna“ e mandra de a pute numerá intre membri sei onorari pe cei mai fruntasi si bine meritati barbati ai neamului nostru; ea numera de membri fundatori pe mai multi barbati distinsi si marinimosi; ér fostii ei membri ordinari ocupa in viati'a publica locuri distinse si onorifice. Actualii membri ordinari dorescu din adencula inimii, se aiba in naintea ochiloru chipurile acestora barbati, chipuri maretie, care arata intrunu modu viu cum omulu prin munca neobosita si statornicia, prin abnegatia si iubire de natia si patria póte se devina folositoru statului, neamului, familiei si lui insusi; — dorescu, se aiba inaintea ochiloru chipurile braviloru loru antecesori, cari prin zelu neobositu, prin jertfe nenumarate si abnegatia au isbutitu, se lase urmatoriloru o mostenire atat de pretiósá cum e „Romania Juna“. Figurile loru ne voru imbarbata la activitate comuna, ca „uniti in cugete, uniti, in simtiri“, se tindemu a duce la indeplinire maretiele scopuri, ce le are „Romania Juna“ si se predamu urmasiloru nostri stramosiasca mostenire totu asia de maretia cum amu primito. Pana acum numai o parte din acele chipuri impodobeste albumulu nostru, pentru aceea comitetulu societatii róga pe toti membrii „Romaniei Juna“: onorari, fundatori, emeritati si ordinari, se binevoésca a ne trimite fotografiile Dloru, ca se putemu indeplini dorinti'a actualiloru membrii ordinari. Albumulu din acestia va fi pentru noi si generatiile, ce voru urma, in ceasuri de bucurie obiectu de nobila petrecere, ér in vreme de griji si nevoi chipurile lui ne voru insuffá curaja si nadejde; cáci umbrele stremosiloru suntu pentru nepoti sfinte si ivirea loru e privita de densu ca o solie dumnedieésca, care le vesteste, cá nu suntu parasiti si cá spiritele puterniciloru stremosi priveghiaza asupra loru. Aceste suntu motivele, care ne-au indemnatu, se introducemu numitul albumu si ne place a ne maguli cu nadejdea, ca in scurta vreme vomu vedé realizata acosta dorintia, ce atat de multu ne preocupa sufletulu.

Adres'a societatii: VIII. Lange Gasse Nr. 4. — Viena, in Februarie 1882. Pentru comitetu. Emilianu Popovicu, vicepresedinte. I. T. Mera, secretaru.

* **Multiamita publica.** Subscrisii, in numele societati de lectura a tinerimei studiose dela institutul ped.-teologicu din Aradu, ni tienemu de datorintia a aduce profund'a multiamita Domniloru contributori la procurarea unei gordóne pe séma reuniunei nóstre musicale; anume: Illustrissimulu Domnu Episcopu Ioanu Metianu 5 fl. — Dnii: Aug. Hamsea 1 fl., V. Mangra 1 fl., Ignatie Papp 1 fl. — Dle: Emili'a Popovicu 1 fl., Elen'a Bulbóca 1 fl., Susan'a Frigata 1 fl. — Dnii: P. Desseann 2 fl., I. Belesiu 1 fl., Dr. I. Pap 1 fl., D. Bonciu 1 fl., N. Philimonu 2 fl. Dr. N. Oncu 1 fl., L. Tescula 1 fl., Rom. Ciorogariu 1 fl., P. Piposiu 1 fl., G. Purcariu 1 fl., G. Dogariu 1 fl., P. Florescu 1 fl., Simeonu Anciu 1 fl.,

Al. Mihailovicu 50 cr. — La olalta 26 fl. 50. v. a. Aradu, la 4. Februaru st. v. 1882. Ioanu M. Evutianu, v. pres. societatii. Liviu Beldea, secret. soc.

Concursu.

Conformu ordinatiunei V. Consistoriu gr. or. Oradanu dtto 14/26 Decembre 1881. Nr. 1089. B. se escrie concursu pentru vacant'a parochie de a III. clasa din *Hotaru* si fili'a *Piatra*, protopresbiteratul Pestesiuului, Cottalu Bihoru, cu terminu de alegere pe 9. Martiu st. v. a. c.

Emolumintele sunt:

1) Din *Hotaru*, dela 90. case cu pamentu cáte una vica cucuradiu sfarmatu, ér dela 40. case fara pamentu $\frac{1}{2}$ vica; din acesta a treia parte compete cantorului; din partea preotului se aduna 18. cubule si 2. vici;

2) folosirea aloru 17. jugere pamentu 10. jugere clasa I. 7. jugere clasa a III.

3) dela 74. numere case una diua de lucru cu mancare.

4) Stólele usuate dela 130. numere.

Din fili'a *Piatra*:

1. Dela 60. numere cate una vica cucuradiu sfarmatu, si de aci a treia parte compete cantorului, din partea preotului se aduna 10. cubule;

2. folosirea aloru 2. jugere de pamentu; dela 40. numere, case 40. cr. si stólele usuate dela 60. numere, tóte aceste compute in banidau sum'a de 437 fl. 70. cr. in urma casa parochiala cu doua chilii quina, si camara.

Aspirantii la acosta parochie au a-si trimite petitiunile loru instruate in sensulu statutului Organicu adresate Comitetului parochialu la Administr. ppescu O. D. Teodoru Filipu pana la terminu susu pomenitu in *Lugasiulu* de susu, posta ultima Eleds.

Datu in *Hotaru* la 26. Ianuariu st. v. 1882.

Comitetulu parochialu.

Contielegere cu mine: **Teodoru Filipu** m. p. administr. ppescu.

Pentru deplinirea parochiei de clas'a a III-a din *Susanu*, cu filia *Nadalbesti*, in Protopresbiteratul B-Ineului se escrie concursu cu terminu de alegere pe 22 Februaru st. v. 1882.

Emolumintele sunt: 1 din parochia matre *Susanu* $\frac{1}{2}$ sesiune parochiala, pamentu de clas'a a III. dela 77 case cate un'a mesura cucuradiu sfermatu, unu intravilanu parochialu, si stólele indatinate.

Din fili'a *Nadalbesti* dela 50 case cate un'a mesura cucuradiu sfermatu, unu intravilanu parochialu si stólele indatinate.

Doritorii de a dobandi acosta parochie vor avé pana la timpulu alegerii in vre-o domineca au serbatóre a se presenta la biserica spre a se face cunoscuti poporului, ér recurselu loru, adresate comitetului parochialu, si instruate conformu statutului organicu, pana la 18 februaru 1882 le voru substerne subscrisului protopresbiteru in *Chisineu* (*Kisjenó*).

Susanu-Nadalbesti, 8 Ianuariu 1882.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Ioanu Cornea** m. p. protopresbiteru.